

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

ДЕРЖАВНИЙ ЗАКЛАД

**“Південноукраїнський національний
педагогічний університет імені К. Д. Ушинського”**

кафедра філософії, соціології та менеджменту соціокультурної діяльності

МАТЕРІАЛИ

**VII Міжнародної наукової конференції студентів, молодих вчених та
науковців
«МЕТОДОЛОГІЯ ТА ТЕХНОЛОГІЯ СУЧАСНОГО ФІЛОСОФСЬКОГО
ПІЗНАННЯ»**

(Одеса, 23-24 травня 2024 року)

Одеса -2024

УДК: 1:403:316.6 (08)

Методологія та технологія сучасного філософського пізнання. Матеріали VII Міжнародної конференції студентів, молодих вчених та науковців (Одеса, 23-24 травня 2024 р.) 181 с.

Рецензенти:

Голубович Інна Володимирівна – доктор філософських наук, професор, завідувач кафедри філософії Одеського національного університету імені І. І. Мечнікова

Орленко Ірина Миколаївна - доктор філософії, завідувачка Одеського обласного ресурсного центру підтримки інклюзивної освіти КЗВО «Одеська академія безпервної освіти» Одеської обласної ради.

Збірник матеріалів VII Міжнародної конференції здобувачів вищої освіти і молодих учених «Методологія та технологія сучасного філософського пізнання» вміщує матеріали, які досліджують методологію сучасного пізнання; аналізують Голодомор-Геноцид-Холокост: проблема пізнання моральних складових розвитку XXI століття; показують трансформаційні процеси в сучасному суспільстві; розкривають сучасні підходи до вивчення цінностей та ціннісних орієнтацій; розглядають філософсько-освітні парадигми сучасного суспільства та філософію синергетики. Рекомендовано для науковців, педагогів, докторантів, аспірантів, студентів.

Ухвалено до друку та розповсюдження мережею інтернет вченою радою Державного закладу «Південноукраїнський державний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» (протокол № 17 від 27 червня 2024 р.)

СЕКЦІЯ 1. МЕТОДОЛОГІЯ СУЧАСНОГО ПІЗНАННЯ

Бродецька Юлія Юріївна, доктор філософських наук, професор кафедри філософії Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара, м. Дніпро, Україна

ДО ПРОБЛЕМИ ПРОФАНАЦІЇ ФІЛОСОФСЬКОГО ПІЗНАННЯ

Сучасна філософія з огляду на її специфіку, внутрішні протиріччя, траєкторії, схожа на лоскутну ковдру, в якій еkleктично поєднуються, переплітаються досить різноманітні фрагменти-методології. Умовою такої мозаїчності виступає сам простір її формування, що закладається навколо аналізу бінарної опозиції *«сакральне / секулярне»*. Проте чим більш наполегливою стає така аналітика, тим більш гостро постає питання: чи це дійсно опозиція? А можливо це протиставлення зберігається лише в свідомості людини, і бінарність є тільки ознакою сучасного фрагментарного мислення? Тож в просторі гносеологічної проблематики сучасної філософії невизначеним лишається питання відносно унікальності, та специфіки її методологічної платформи.

Формування пізнання філософського, що синтетично влітає в себе аспекти міфологічного, теоцентричного та антропологічного ракурсів аналізу, закладається на умовах *цілісності, системності, комплексності*. Це власне визначається самим об'єктом її дослідження – гнозисом (грец. γνῶσις – «сокрите знання», «Боже знання», «мудрість»), знанням особливого порядку, знанням, вимагає від людини звернення до своєї сакральної суті. Тому зв'язок з сакральним, метафізичним планом тут є безумовним.

«Гнозис» – це **«глибинне, істинне знання»**, знання, що має надприродне походження. Природа гнозису проявляє людині свою присутність як процес і результат пізнання особливого роду – відкриття істини. Роль гнозиса, як зазначає грецький філософ Феодот, полягає у здатності дати відповідь на довічні людські питання: «Хто ми? Ким стали? Де ми? Куди занедбані? Куди прагнемо? Як звільняємось? Що таке народження і що відродження?». Тож у полі філософської рефлексії проблематика гнозиса тотожна питанню пошуку істини, відкриття світу вищих ідей, знання сакрального.

«Сакральне» (від лат. sacer, sacra, sum – «священний, присвячений богам») відображає найважливіші характеристики «істинного». Онтологічно воно є об'єктом вищого рівня реальності, тому відрізняється від буденного, світського, матеріального, фізичного. Гносеологічно – відображає істинне знання, за своєю суттю незбагненне; феноменологічно – сакральне дивовижне, разуче; аксіологічно – абсолютне, імперативне, глибоко фундаментальне [1]. Іншими словами, значення категорій «сакральне, сакральність» впливає з трансцендентної природи буття.

Сакральне непідвладне людині: ні в її діяльності, ні в її мисленні. Це знання постає об'єктом трепетного споглядання ще у форматі міфологічної свідомості, де спроби помислити сакральне розгортаються навколо монотеїстичного світу сотвореного Богом. Такі роздуми зустрічаємо, наприклад, у Ксенофонта [4]. У зв'язку з цим, М. Еліаде досліджуючи специфіку міфологічної свідомості, зазначає, що сакральним тут стає те, що виділяється свідомістю як принципово відмінне від людського [5].

В середньовічній християнській традиції поняття сакрального нерозривно пов'язане з Богом. Проявленість сакрального, сакралізація безпосередньо стає результатом Волі й Промислу Творця. Таким чином, феномени (явища, місця, дії), люди, пов'язані із Богом набувають сакрального значення саме у співвідношенні з Його природою. У філософсько-релігійній сфері сакральне розкриває себе, як те, що може бути осягнене засобами пізнання особливого роду, того, що в рамках сучасної філософії зветься кордоцентризмом. Таке пізнання залишає прерогативу за вірою, а не науковим фактом.

Таким чином, наголошується, що торкнутися сакрального, побачити його реальність, проявленість у світі речовинному людина здатна лише певним способом, певними засобами пізнання, що ґрунтуються на вірі. Такий концептуалізований гносеологічний посил рельєфно представлений у філософській теорії анамнезису Платона, що, по суті стала своєрідним містком між античною філософією, християнством і подальшою філософською традицією.

Сенс та гносеологічний потенціал сакрального розкривається у просторі його співвідношення з *профаним*. На думку Р. Отто, сакральне є самодостатнім, вічним та раціонально непізнаваним [6]. В рамках сучасної філософської традиції ця непізнаність, непідвладність нашому раціо, протиставляється предметності та темпоральності секулярного, профанного, матеріального.

Мова йде про проблему раціоналізації знання, як власне і самого пізнання. Процес раціоналізації, що активно експансує кризою філософського знання, розгалуженням метафізики з натурфілософією (починаючи з епохи Відродження), руйнує сакральний простір гнозису. Раціоналізація як спосіб пізнання-відношення до навколишнього світу, що лежить в основі натурфілософського аналізу (а, отже, в основі розвитку природничих наук), – це по суті десакралізація, тобто перетворення трансцендентного, ціннісного, в профанне, секулярне – оцінене (тобто те, що має певну матеріальну ціну, вартість, еквівалент). І якщо, наприклад, природа, і навіть частково людина та космос стають більш-менш відкритими для інтелектуального осягнення, піддаються раціоналізації, то світ сакральний, символічний залишається непідвладним будь-яким спробам профанізації.

Гнозис – це той простір знання, до якого ми долучаємося лише у статусі того, хто споглядає, переживає, обережно торкається, а не використовує, експлуатує, раціоналізує. Тому наполегливі процедури раціоналізації у вигляді

верифікації, операціоналізації, аналітики тощо по відношенню до сакрального, перетворюють все, до чого торкаються, в мертвий об'єкт дослідження, експерименту. Ні, вони не здатні його знищити, але здатні спотворити, перетворити ідею на річ в нашій свідомості, а, отже, не дати можливість останній трансцендувати.

Саме такою траєкторією рухається філософське пізнання епохи Модерну, де *séculier* спочатку означало «світське, мирське» (стосовно духовної особи, яка здійснює своє покликання єпархіяльно, а не в монастирях чи орденах), а пізніше починає позначати людину, яка не визнає трансцендентності – секуляриста. Як зазначає Р.Браг, секулярист – це особа, яку внутрішня логіка змушує поводитися так, ніби людство не триватиме більше одного століття. Ба більше: секулярист – це особа, чії дії та поведінка, якщо узагальнити, звернені на те, щоб людство, по суті, тривало не більше одного століття. Це багато говорить про Гольйока, який першим запровадив це слово в англійській мові і був скандально відомий серед своїх сучасників як людина, що пропагувала засоби контрацепції [2].

Секуляризована свідомість – це по суті світогляд, в якому ідея Бога як керівної сили «була замінена ідеєю, в якій сама людина є джерелом, основою і стандартом знання і дії» [3].

Про що свідчить дана ситуація? Чи дійсно мова йде про «звільнення» людини від «тягаря» релігійних цінностей та норм? Чи дійсно людина відірвана від Бога, здатна претендувати на власну «першоджерельність» та автономію? Чи можливо питання стоїть площині її ненажерливого бажання влади, влади над знанням, за яке так неїстово бореться людство? І не важливо, в якому вигляді, статусі, на якому рівні виникає ця проблема: чи то мова йде про протистояння церкви та держави, релігії та науки, чи про віру та рацію. Усі ці варіації по суті є трансляцією претензії людського розуму на володіння, владу знанням сакральним, трансцендентним. Знанням, чиє розкриття вимагає від людини не «захоплення, експлуатації, експансії», а трепетного дотику, відкритості, щирої потреби пізнати...

Список використаної літератури

1. Галамага О. (2017). Сакральний латинськомовний текст доби античності: генологічні, вербально-сугестивні та прагмакомунікативні виміри. Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата філологічних наук, К. URL: https://shron1.chtyvo.org.ua/Halamaha_Olena/Sakralnyi_latynskomovnyi_tekst_doby_antychnosti_henolohichni_verbalno-suhestyvni_ta_prahmakomunikaty.pdf?PHPSESSID=qnsgi9ht0mlrdg9iqe2herdh81
2. Браг Р. Неможливість секулярного суспільства URL: <https://zbruc.eu/node/90063/>
3. Раес Ж. (1986). Секуляризація. *Секуляризація та поворот назад. Аналізи та роздуми про соціальну ситуацію в Європі*. Мюнхен: Peter Kindt, 11-34.

Публікації науково-дослідницького проекту Фонду Роттендорфа при філософському факультеті, том 2.

4. Фрагменты ранних греческих философов. (1989) Часть I. От эпических теокосмогоний до возникновения атомистики URL: <https://dokumen.pub/i-l-4479453.html>

5. Элиаде, М. (1994). Священное и мирское / М. Элиаде; пер. с фр., предисл. и коммент. Н.К. Гарбовского. URL <http://lukashevichus.info/knigi/%D0%AD%D0%BB%D0%B8%D0%B0%D0%B4%D0%B5%20%D0%A1%D0%B2%D1%8F%D1%89%D0%B5%D0%BD%D0%BD%D0%BE%D0%B5%20%D0%B8%20%D0%BC%D0%B8%D1%80%D1%81%D0%BA%D0%BE%D0%B5.pdf>

6. Otto, R. (1927). DAS Heilige. Über das Irrationale in der Idee des Gottlichen und sein. Gotha: Verhältniss zum Rationalen.

Васильєва Лариса Юрїївна, здобувачка третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти ОНП Філософія, кафедра філософії, соціології та менеджменту соціокультурної діяльності ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет ім. К.Д. Ушинського, м. Одеса, Україна.

ФІЛОСОФСЬКА ПАРАДИГМА ТЕОРІЇ КРЕАЦІОНІЗМУ

Креационізм - це релігійно зумовлена теорія, філософська концепція, яка передбачає, що всесвіт, життя і люди були створені Богом. Ця концепція суперечить еволюційній теорії, яка базується на природних процесах та випадковості, що вважаються каталізаторами розвитку і різноманітності живих організмів. Автор ставить за мету розглянути аргументи як на користь, так і проти креационізму, а також дослідити його вплив на науку, освіту та суспільство в цілому.

Креационізм, як теорія, не має широкого визнання серед вчених, оскільки більшість наукових спільнот вважає його не науково обґрунтованим. Проте великий пласт видатних науковців в сфері молекулярної біології, фізики, математики та генетики підтримують креационізм, мають наукові ступені і публікують наукові праці, які спрямовані на підтримку їхніх поглядів. Ось деякі з них:

Майкл Бігель - американський молекулярний біолог, відомий за своїми дослідженнями в області біохімії та генетики. Він є відданим прихильником креационізму і автором книг, в яких висвітлює свої наукові аргументи на підтримку Божественного створення світу. Джон Сенфорд - американський генетик, який працював в галузі генетичної інженерії та еволюційної біології. Він відомий своїми роботами в підтримку ідей креационізму, зокрема теорії "генетичного занепаду". Дуглас Акселрод - американський біолог, який вивчав

З М І С Т

Програма конференції	4-18
ТЕЗИ ДОПОВІДЕЙ	
ПЛЕНАРНЕ ЗАСІДАННЯ	
Кіссе Антон Іванович	19
ПОНЯТТЯ ТА ПРИЧИНИ КОНФЛІКТІВ У СУЧАСНОМУ СУСПІЛЬСТВІ	
Нестерова Марія Олександрівна	22
ТРАНСФОРМАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ В СУЧАСНОМУ СУСПІЛЬСТВІ ТА СОЦІАЛЬНІ ІННОВАЦІЇ	
Біличенко Ольга Леонідівна	24
ПРОБЛЕМИ ТРАНСФОРМАЦІЇ ГЛОБАЛЬНИХ ЦИВІЛІЗАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ ПОЧАТКУ ХХІ СТОЛІТТЯ	
Стовпець Олександр Васильович, Дрозд Руслан Євгенович	27
РОЛЬ ПРОПАГАНДИ У ФОРМУВАННІ ЦІННІСНИХ ОРІЄНТАЦІЙ	
Солдатенко Олександр Ігорович	30
УЧАСТЬ ГРОМАДСЬКИХ ОРГАНІЗАЦІЙ У ПІДГОТОВЦІ МЕНЕДЖЕРІВ СОЦІОКУЛЬТУРНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ (НА ПРИКЛАДІ НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ «ЧЕРНІГІВСЬКИЙ КОЛЕГІУМ» ІМЕНІ Т.Г.ШЕВЧЕНКА»)	
Борінштейн Євген Русланович	35
РАФАЕЛЬ ЛЕМКІН ТА ЙОГО РОЛЬ У ФОРМУВАННІ КОНЦЕПЦІЇ ЗЛОЧИНУ ГЕНОЦИДУ	
СЕКЦІЯ 1. МЕТОДОЛОГІЯ СУЧАСНОГО ПІЗНАННЯ	
Бродецька Юлія Юріївна	40
ДО ПРОБЛЕМИ ПРОФАНАЦІЇ ФІЛОСОФСЬКОГО ПІЗНАННЯ	
Васильєва Лариса Юріївна	43
ФІЛОСОФСЬКА ПАРАДИГМА ТЕОРІЇ КРЕАЦІОНІЗМУ	
СЕКЦІЯ 2. ГОЛОДОМОР-ГЕНОЦИД-ХОЛОКОСТ: ПРОБЛЕМА ПІЗНАННЯ МОРАЛЬНИХ СКЛАДОВИХ РОЗВИТКУ ХХІ СТОЛІТТЯ	
Yevgen Borinshtein, Nitza Davidovitch	46
GENOCIDE: THE PROBLEMATIC FIELD OF TERMINOLOGY AS WE UNDERSTAND IT	
Чекаліна Марія Михайлівна, Вraith Галина Яківна	48